
Leszno

Dzielnice: Wola

Osiedla: Młynów

Atrybuty: Nazwy własne Nazwy osobowe Imiona i nazwiska

Rok utworzenia nazwy: 1669

Opis

Nazwa pochodzi od nazwiska braci Leszczyńskich, właścicieli jurydyki Leszno, powstałej tu w 1648 roku.

Ciekawostki

Jurydyka Leszno powstała w 1648, jej właścicielami byli bracia Leszczyńscy, mający swój dwór na pl. Bankowym. Leszno, które dostało prawa miejskie na zasadzie prawa chełmińskiego, dopuszczało osiedlanie się protestantów, dzięki czemu osiedlało się tu sporo Niemców. W 1660 wzdłuż ulicy wyznaczono 44 działki, na których powstały drewniane domy. W 1650 powstał kościół Bonifratrów (nr 72), ale został zburzony w 1656. Na początku ulicy mieścił się bazar ormiański, spustoszony przez Szwedów w 1656. Pod nrem 29 stał Ratusz. Jeszcze w XVIII w. mieszkało tu 2,2 tys. mieszkańców. Ulica sięgała Wroniej, choć zabudowa istniała tylko do Żelaznej. Najstarszym budynkiem była podmiejska willa bankiera Augusta Arndta (obecne nr 16-26). Kiedy przyłączono Leszno do Warszawy, ulica liczyła 6 pałaców, 30 kamienic, 19 domów murowanych, 19 dworców drewnianych z ogrodami, browary, cegielnia i wiatrak. W 1808 ulicę wyregulowano i obsadzono drzewami. Przy dzisiejszym skwerze Wyszyńskiego mieścił się Browar Józefa Rakoszewskiego, potem od 1869 Karola Boenischa zniszczono go dopiero w 1944. Pod dzisiejszym 14 działka od 1859 młyn parowy Sławińskiego. W XX w. zbudowano tu wysokie nawet do 7-mego piętra kamienice pod nr 108, 110 i 112. W 1896 przebito odcinek od Okopowej do Młynarskiej. W 1904 istniała tu jednoklasowa szkoła podstawowa dla dzieci z Woli, pod starym nr 50 w latach 1909-1928 istniała 4-klasowa Szkoła Żeńska Marii Lipskiej, pod nr 56 żeńskie Prywatne Gimnazjum i Liceum Marii Rubinstein-Dicksteinowej nr 157 z 1886, a także pod nr 84 Gimnazjum Męskie Teofila Sadkowskiego w latach 1915-31. W czasie okupacji ulica nazywała się Gerichtstrasse. W 1940 północna część ulicy znalazła się w obrębie getta. Po wojnie zostało 10 kamienic z ponad 40, które i tak rozebrano po wojnie. Po stronie południowej zostało kamienic 9, chociaż wojnę przetrwało 31.

Stan przedwojenny:

- Nr 99: Kamienica. Powstała ok. 1901. W 1929 mieścił się tu skład apteczny H. Głowackiej, zakład fryzjerski A. Ziółkowskiego i sklep kolonialny M. Szadkowskiego.
- Nr 100: Browar Rakoszewskiego. W 1930 działała tu wytwórnia wyrobów metalowych Globus.
- Nr 101: Warsztat Z. Mokrzykiego, produkujący skrzynie.
- Nr 102: W 1930 działała tu fabryka mydła i świec braci M. i S. Stok. Istniała tu jednoklasowa szkoła miejska w budynku starego browaru.
- Nr 103: Kamienica. W 1929 mieścił się tu sklep chemiczny H. Zylbersztajna i M. Barbandela
- Nr 104: Kamienica. Powstała w 1883 na terenie browaru. Ok. 1914 skuto całkowicie ozdoby. Działały tu 2 warsztaty stolarskie. W 1929 działał tu zakład fryzjerski S. Wasińskiego i skład kas ogniotrwałych W. Winawera. W 1930 działał tu zakład mechaniczny B. Tomaszewskiego i H. Szynekowicza. Przed samą wojną otwarto tu warsztat samochodowy Nowickiego. Budynki spłonęły w 1939.
- Nr 105: Kamienica. Powstała ok. 1910
- Nr 106: Młyn Parowy Sławińskiego (dziś nr 14). Powstał w 1859. Kamienica. Powstała w 1881 wg proj. Michała Błotnickiego na części posesji browaru. Działała tu wytwórnia cukrów i marmolady A. Kierskiego, wytwórnia mydła i kosmetyków Record E. Korwin-Szymanowski, J. Drożdżeńskiego i S. Pozorowskiego. Budynki spłonęły w 1939.
- Nr 107: W 1930 działała tu odlewnia mosiądzu i sklep firmowy W. Sawickiego.
- Nr 108: Kamienica. Powstała ok. 1901. Działała tu fabryka galanterii metalowej M.O. Marta, produkująca części do szelek. Obok działało 10 warsztatów stolarskich. W 1919 założono tu fabrykę gliz "Sokół W. Kwaśniewskiego i F. Pacholczyka, produkująca ustniki do papierosów. W 1936 pracowało tu aż 360 robotników i 40 urzędników. Poza tym w latach 30 istniały tu fabryka obuwia Luxus, wytwórnia wyrobów betonowych A. Wiśniewskiego, i piekarnia I. Sommera. Budynki spłonęły w 1939.
- Nr 109-111: Główna Szkoła Miejska. Budynek powstał w 1926 wg zmienionego proj. H. Gaya z 1906.
- Nr 110: Kamienica. Powstała ok. 1901. Działała tu również mała wytwórnia platerów I. Szekama, wytwórnia wstążek jedwabnych J. Hohna i J. Punzela, wytwórnia pończoch S. Lewartowicza, fabryczka pudełek i opakowań tekturowych Dąbrowniki, zakład wyrobów metalowych Dawida Minceca. W latach 30 działały tu wytwórnia mebli S. Bonka, fabryka wstążek B-cia Landau i S-ka, wytwórnia słodyczy A. Kuczmierowskiej i olejarnia J. Krymkego. Budynki spłonęły w 1939.
- Nr 112: Kamienica. Powstała ok. 1901. Działała tu od 1866 wytwórnia bombonierek K. Thies wraz z zakładem litograficznym, warsztat mechaniczny Stanisława Gajkowskiego. W latach 30 działały tu zakłady graficzne Straszewiczów. Budynki spłonęły w 1939.
- Nr 113: Kamienica Anny Kukawskiej. Powstała w 1908. W latach 30 działała tu piekarnia T. Wajnryba. W 1929 mieściły się tu skład apteczny H. Cytrynowej, zakład fryzjerski G. Światły, sklep z bielizną G. Biegieniewiczza, sklep z likierami i wódkami E. Korsaka oraz restauracja Walentego Słomczyńskiego.
- Nr 114: Fabryka Maszyn i Wyrobów Żelaznych Jana Hempla, produkująca urządzenia dla browarów i sprzęt gaśniczy i zatrudniająca 40 robotników. Działała do wybuchu wojny. W 1929 mieścił się tu skład konserw Kotwica. Obok w latach 30 działały Zakłady Mechaniczne Obróbki Drewna M. Smolikowskiego i Spółki. Budynki spłonęły w 1939.
- Nr 115: Kamienica. Powstała ok. 1900
- Nr 116: Pawilony handlowe. Wcześniej mieścił się tu ogród Arndta. W 1929 mieścił się tu skład owoców S. Berensztajna i restauracja Chany Borensztajn. Budynki spłonęły w 1939.
- Nr 117: kamienica Mileckiego (obecny adres Leszno 7). Powstała w 1936-7 wg proj. Maksymiliana Kona. W 1949 została gruntownie wyremontowana.
- Nr 118: Pawilony handlowe. Wcześniej mieścił się tu ogród Arndta. W 1929 działała tu hurtownia wódki Lubagryn i restauracja Zuzanny Cegłowskiej.
- Nr 119: Fabryka Mechaniczna i Gisernia Kazimierza Mieszczkańskiego. Zabudowa powstała w

1911-2. Był to parterowy dom od frontu i kilka zabudowań produkcyjnych na zapleczu. W okresie międzywojennym firma rozwinęła się pod nazwą E. Mieszczański i T. Jaroszewski. W 1936 dobudowano nowe skrzydło fabryki wg proj. W. Kona.

Nr 121: Kamienica Falkowskiego. Powstała w 1913-4. W 1929 działał tu sklep kolonialny M. Ciepłika i restauracja Pelagii Cobel

Nr 123: kamienica firmy Bakalarz i S-ka (obecny adres Leszno 11). Powstała na miejscu starych budowli w 1937-8 wg proj. Henryka Czecharowskiego z ogniotrwałą konstrukcją.

Nr 124-126: Pawilony handlowe. Powstały w latach 30, mieściły się tu skład pierza i puchu, sklep kolonialny ze składem win i wódek Jana Markowskiego, pralnia, lodziarnia, Herbaciarnia Chrześcijańska.

Nr 127: Przytułek dla Żydów. Dziś nr 15.

Nr 128\130: Odlewnia Metali i Wytwórnia Maszyn Rolniczych E. i K. Geislerów. Powstała w 1878. W 1893 pracowało tu 90 robotników. W 1898 wystawiono hale fabryczne. W 1911 zakład stał się S.A. Bracia Giesler, Okolski i Patschke.

Nr 129: Przytułek dla Żydów.

Nr 132: Przytułek dla Żydów.

Nr 134: Przytułek dla Żydów.

Nr 136: Szpital Dziecięcy Karola i Marii. Powstał w 1913 wg proj. Czesława Domaniewskiego z fundacji Zofii Szlenkier. Był to najnowocześniejszy taki obiekt w Warszawie. Miał 82 łóżka, a od 1917 100 łóżek. W okresie międzywojennym kierownictwo przejął magistrat i otwarto nowe oddziały, w tym w 1929 także niemowlęcy. W czasie II wojny hitlerowcy dokonywali tu masowych mordów na okolicznej ludności.

Nr 138: Wytwórnia tlenu i azotu LAir Liquide. Założona w 1909 zatrudniała 10 pracowników i handlowała karbidem i urządzeniami spawalniczymi. Na tej samej posesji miały swoje siedziby wytwórnia siatek do lamp i latarni gazowych Sz. Rosenberga z 6 pracownikami i fabryka wyrobów metalowych Waldesa. W 1936 działała tu Warszawska Fabryka Papieru Impregnowanego. Zrujnowane w czasie wojny resztki przetrwały do lat 60 XX w.

Nr 139: Kamienica. Powstała ok. 1900. W 1936 działała tu wytwórnia Żywiól, wykonująca drobne wyroby metalowe i fabryka wyrobów gumowych Balog i S-ka..

Nr 140: Fabryka Maszyn E. Dmowski. Założona w 1877, produkująca maszyny do produkcji wód gazowanych, do hodowli drożdży, armaturę c.o. i grzebienie. Na tej samej posesji działała fabryka Przemysł dla Wyrobu Brązu Fosforowego oraz Fabryka koronek i tiulu Józefa Salzmana. Po odzyskaniu niepodległości założono tu wytwórnię ‘Gumka Myszka, gdzie pracowały 53 osoby. W latach 30 istniały tu fabryka kosmetyków Elite, olejarnia Nera, fabryka pończoch i skarpetek Trama, wytwórnia wyrobów metalowych Star, wytwórnia kafli Polkaf i zakład mechaniczny K. Krzemińskiego. Zrujnowane w czasie wojny resztki przetrwały do lat 60 XX w.

Nr 146: Kamienica. W 1929 mieściła się tu restauracja Chany Dutlinger. W latach 30 działał tu zakład kotlarski J. Białeckiego.

Dzisiejsza ulica Leszno, od Kercełaka do Młynarskiej, to tylko część autentyczna tej ulicy, która pozostała. W 1949 część ulicy wcielono do Trasy W-Z i nadano nazwę Świerczewskiego, a najnowszą część ze zmienioną numeracją zostawiono przy dawnej nazwie.

Stan obecny:

Nr 7: kamienica Mileckiego (dawny adres Leszno 117). Powstała w 1936-7 wg proj. Maksymiliana Kona. W 1949 została gruntownie wyremontowana.

Nr 8: Fabryka braci Hempel (dawny adres Leszno 100). Powstała na miejscu starego browaru 1895 i produkowano tu wyroby srebrne i platery. W 1911 zatrudniano tu ok. 70 pracowników. W 1914 powstał budynek frontowy. W 1944 część zabudowań spłonęła, rozebrano oficynę i górną część budynku frontowego.

Nr 11: kamienica firmy Bakalarz i S-ka (dawny adres Leszno 123). Powstała w 1937-8 wg proj. Henryka Czecharowskiego z ogniotrwałą konstrukcją.

Nr 15: Dom Starców Dla Żydów, dziś Szpital Dermatologiczny św. Łazarza (dawny adres Leszno 127\129). Wcześniej w tym miejscu istniała fabryka braci Stok. Schronisko powstało w 1927, jako instytucja miejska. Była to noclegownia na 1000 miejsc. Dziś mieści się tu szpital św. Łazarza, istniejący od 1591 pod nazwą Samodzielny Wojewódzki Publiczny Zakład Dermatologicznej Opieki Zdrowotnej.

Nr 17: Kino WZ. Powstało w 1949-50 wg proj. Mieczysława Pipreka.

Nr 30: Tablica pamiątkowa. Upamiętnia zamordowanych 06.08.1944 pacjentów mieszczącego się tu Szpitala im. Karola i Marii (Leszno 136). Szpital założono w 1913 przez Zofię Szlenkierównę. Zbudowano tu 9 nowoczesnych pawilonów szpitalnych w specjalizacji pediatria. Szpital działał w czasie wojny, ale 06.08.1944 został zdobyty przez Niemców, którzy wymordowali wszystkie napotkane osoby.

Bloki Dzielnicy Mieszkaniowej Muranów Południowy. Powstały w 1948-52 wg proj. Bohdana Lacherta i Pracowni Architektonicznej ZOR. Osiedle wykonano z gruzobetonu na ruinach getta żydowskiego w stylu realizmu socjalistycznego. Miało tu mieszkać 30.000 osób.

Bloki osiedla Mirów. Powstały w 1949-60 wg proj. Tadeusza Kossaka z zespołem.

Bloki osiedla Młynów. Powstały w 1948-66 wg proj. Michała Przerwy-Tetmajera, Haliny i Tadeusza Kowalskich i Zbigniewa Waclawka. Między Okopową a Górczewską.

Data nadania nazwy: w zapisie "Lesno" poświadczona w 1669 roku, jako "Leszno" w 1770.
